

Iltapäivälehdet mediakentän ja yhteiskunnan muutoksessa

Tutkimuksessa selvitetään suomalaisten iltapäivälehtien kehitystä viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana osana mediakentän muutosta ja laajempaa yhteiskunnallista muutosta.

Tutkimusasetelma muodostuu kolmesta toisiinsa liittyvästä kehästä. Tutkimuksen ytimenä on perusteellinen analyysi suomalaisten iltapäivälehtien sisällön kehityksestä 1985–2006. Miten iltapäivälehtien aihepiirit, juttutyypit ja esitystavat ovat muuttuneet kahdenkymmenen vuoden aikana? Tässä tutkimusta jäsentää tabloidisaatiohypoteesi.¹ Analyysissä tarkastellaan, miten tabloidisaatioon liitetyt lehtien sisältöpiirteet ovat kehittyneet tarkastelujaksolla. Tällaisia sisältöpiirteitä ovat esimerkiksi juttujen lyheneminen, henkilökeskeisyyden lisääntyminen, tunteisiin vetoava ilmaisu sekä aiheiden painopisteen siirtyminen taloudesta ja politiikasta urheiluun, viihteeseen ja skandaaleihin.

Tutkimuksen toisella kehällä suhteutetaan iltapäivälehtien kehitystä muun mediakentän muutokseen vertaamalla eri mediamuotojen liikevaihdosta, levikistä ja kulutuksesta koottuja tilastoja sekä eri ajankohdilta valittujen uutistapausten käsittelyä eri viestintyypeissä. Tapaustutkimusten avulla verrataan, miten tabloidisaatioon liitetyt sisältöpiirteet näkyvät eri ajanjaksoilla politiikanjournalismissa, rikosjournalismissa ja urheilujournalismissa.

Tutkimuksen kolmannella kehällä tarkastellaan iltapäivälehtiä ja viestintäkentän muutosta osana laajempaa julkisuuden ja yhteiskunnan kehitystä. Tutkimuksessa kytketään yhteiskunnan taloudellinen, poliittinen ja kulttuurinen muutos iltapäivälehtien ja mediakentän kehitykseen.

Tutkimusaineistot

Tutkimusta varten kootaan seuraavat kuusi aineistoa:

1. Tutkimuksen pääasialliseksi aineistoksi kootaan 60 Ilta-Sanomien ja 60 Iltalehden numeroa vuosilta 1985–2006. Lehdet kootaan jaksoilta 1985–1986, 1990–1991, 1995–1996, 2000–2001 ja 2005–2006 siten, että jokaiselta jaksolta otetaan tarkasteltavaksi 12 kummakin lehden numeroa.
2. Jokaiselta jaksolta valitaan lisäksi politiikkaan, rikollisuuteen ja urheiluun liittyvä uutistapahtuma, johon liittyvä juttuaineisto kerätään myös kahdesta aamulehdestä sekä kahdesta aikakauslehdestä.
3. Edellisiä täydentäväksi aineistoksi kootaan kunkin jakson eniten myyneitä iltapäivälehtinumeroita. Näiden numeroiden pääuutisten analyysin perusteella tehdään päätelmiä siitä, ovatko tiettyinä jaksoina eniten myyneet pääuutiset jollain tavalla ennakoineet journalismin myöhempää kehitystä.

¹ Esim. Sparks, Colin & Tulloch (toim.) (2000) *Tabloid tales. Global debates over media standards*. Rowman & Littlefield: Lanham.

4. Suomalaisen iltapäivälehtijournalismin vertailuaineistoksi kootaan jaksolta 2005–2006 vastaava otos ruotsalaisia ja norjalaisia iltapäivälehtiä. Tarkasteltavaksi Ruotsista valitaan 12 Expressenin ja 12 Aftonbladetin numeroa sekä Norjasta sama määrä Verdens Gangin ja Dagbladetin numeroita.

5. Iltapäivälehtien asemaa eri-ikäisten kansalaisten arjessa kartoitetaan kokoamalla kolme keskusteluryhmää, joista yksi koostuu nuorista, toinen keski-ikäisistä ja kolmas iäkkäistä suomalaisista.

6. Tutkimuksen kuudentena aineistona on lööppitutkimus, jonka Tampereen yliopiston Journalismin tutkimusyksikkö aloitti syksyllä 2006.

Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen pääasiallinen aineisto sekä kultakin aikajaksolta valitut poikkileikkausaineistot analysoidaan käyttäen hyväksi erilaisia määrällisesti luokittelevia ja laadullisesti kuvailevia sisällönanalyysin menetelmiä. Näin luodaan kuvaus kullekin tutkimusjaksolle ominaisesta iltapäivälehtijournalismista, sen aihepiirijakaumasta ja esitystavallisista piirteistä. Ruotsalainen ja norjalainen aineisto analysoidaan samalla tavalla kuin suomalainen jakson 2005–2006 aineisto.

Ryhmähaastattelut analysoidaan laadullisen sisällönanalyysin keinoin pyrkien tiivistämään haastateltavien puheesta eri-ikäisille ihmisille tyypillisiä iltapäivälehtien käyttötarkoituksia ja -tilanteita. Lisäksi haastatteluja käytetään media-analyysin tulosten tulkinnan tukena.

Olennainen osa tutkimusta on myös iltapäivälehtijournalismia koskevaan kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen sekä viestintämarkkinoita ja taloudellis-poliittis-kulttuurista lähihistoriaa koskevaan aiempaan tutkimukseen perehtyminen ja niiden liittäminen tutkimuksessa analysoitavaan empiiriseen aineistoon.

Tutkimus käynnistyy vuoden 2007 alussa ja se valmistuu vuonna 2008.

Yhteystiedot

Esa Reunanen
Journalismin tutkimusyksikkö
33014 Tampereen yliopisto

esa.reunanen@uta.fi
p. 03 3551 7482

Heikki Luostarinen
Journalismin tutkimusyksikkö
33014 Tampereen yliopisto

heikki.luostarinen@uta.fi
p. 03 3551 6505